

Trøndelag fylkeskommune
Fylkets hus Postboks 2560
7735 Steinkjer

Trondheim, 27.06.2025

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/12521

Saksbehandler:
Lise Risstad

Svar på høring av planprogram og hovedutfordringer- regional plan for vannforvaltning i Trøndelag

Miljødirektoratet viser til planprogram med varsel om oppstart av planarbeid for oppdatering av regional vannforvaltningsplan og tiltaksprogram. I tillegg til planprogram er også dokumentet hovedutfordringer på høring.

Miljødirektoratet sin rolle inn i vannforvaltningen

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø, med hovedansvar for å redusere klimagassutslipp, bevare naturmangfold og hindre forurensning. En viktig del av dette arbeidet er å sikre god vannkvalitet som ivaretar arter og økosystemer i vassdrag og kystvann.

I vannforvaltningen har vi to sentrale roller opp mot vannregionene:

- **Som koordinerende myndighet** veileder vi vannregionmyndighetene og sikrer at arbeidet følger nasjonale og europeiske krav.
- **Som sektormyndighet for miljø** har vi ansvar for å regulere og følge opp våre ansvarsområder blant annet: avløp, jordbruk, langtransportert forurensning, forurensede sedimenter og grunn, industri, nedlagte gruver, fremmede arter, trua natur, fiskeforvaltning, miljøvilkår i regulerte vassdrag og verneområder som inngår i vannforvaltningsplanene.

Miljødirektoratet har følgende innspill til høringen

Generelle innspill

Miljødirektoratet som koordinerende deltar fast vannregionutvalget. Vi vil først komme med noen innspill for det videre arbeidet. Dette er:

Nasjonale føringer skal tas inn i det videre arbeidet:

Klima- og miljødepartementet har i samarbeid med berørte departementer utarbeidet [nasjonale føringer for arbeidet, datert 7.april 2025](#). Føringene klargjør nasjonalt ambisjonsnivå for de største påvirkningene på norske vannforekomster og gjelder for alle statlige forvaltningsorganer og kommuner som er involvert i vannforvaltningen. De nasjonale føringene skal legges til grunn i den videre planprosessen. Planene skal godkjennes av berørte departementer og det er en forutsetning at oppdatert vannforvaltningsplan er i tråd med føringene.

Oppdatering av miljømål:

Oppdatering av vannforvaltningsplanene skal ta utgangspunkt i eksisterende plan, hvor det allerede er fastsatt miljømål for alle vannforekomster. Eventuelle endringer av miljømål skal gjøres på

grunnlag av ny kunnskap eller endrede forutsetninger. Dette gjelder både for revurdering av sterkt modifiserte vannforekomster og bruk av unntaksbestemmelsene;

- Utsatt frist (§9): Vannforekomster hvor naturforhold gjør at måloppnåelse innen 2033 ikke er mulig, og som dermed må ha utsatt frist for å nå målet.
- Mindre strenge miljømål (§ 10): Vannforekomster som er så sterkt påvirket at det er umulig eller uforholdsmessig kostnadskrevende å nå miljømålene.

Før en eventuell oppdatering av miljømål må den enkelte sektormyndighet vurdere om vilkårene for bruk av unntaksbestemmelsene er oppfylt. Det er viktig at endringer begrunnes og at konsekvenser for vannmiljøet og andre samfunnsinteresser fremgår tydelig av høringsdokumentene og av den vedtatte planen.

Dialog/ Temamøter:

Miljødirektoratet oppfordrer vannregionene til å samarbeide om felles temamøter på tvers av regioner og i dialog med de aktuelle sektormyndigheter, der dette er hensiktsmessig for å effektivisere arbeidet.

Vi viser til brev til vannregionmyndighetene fra NVE i samarbeid med Miljødirektoratet 26.05.2025, angående regionale arbeidsmøter om vannkraft. I brevet foreslår direktoratene arbeidsopplegg for å revurdere og oppdatere tiltak og miljømål i regulerte vassdrag, med utgangspunkt i de nye nasjonale føringene.

Generelt innspill til plandokumentene i Trøndelag

Plandokumentene til Trøndelag vannregion skiller seg noe ut fra de høringsdokumentene som er sendt ut fra de andre vannregionene. Dette betyr ikke at dokumentet er noe dårligere enn hos de andre regionene, men det kan være noe forvirrende og bidrar ikke til effektivisering for de sektorene som skal forholde seg til planer fra hele landet.

Når det er sagt skiller dokumentene fra Trøndelag positivt ut ved at det lokale nivået kommer tydeligere frem ved at vannområdekoordinatorene har bidratt inn i hovedutfordringsdokumentet med bruk av lokale eksempler. Vi vil oppfordre Trøndelag vannregion til å bidra sterkere inn i arbeidet når maler utarbeides slik at regionen i større grad kan være med å sett preg på felles maler.

Innspill til planprogrammet

I planprogrammet er det særlig bedt om innspill til følgende spørsmål:

1. Har dere forslag til forbedringer av planprogrammet?

Ingen konkret merknad, se øvrige innspill.

2. Er det viktige tema eller utredninger som mangler eller bør få forsterket oppmerksomhet i planprogrammet?

Avløp og jordbruk

Trøndelag har til dels store utfordringer med eutrofi i elver og sidevassdrag og bør arbeide mer med avløp og jordbruk. Miljødirektoratet arbeider sammen med SFTR med bedre oversikt over tilstand, tilførsler, kilder og tiltak i tilførselselvene til Trondheimsfjorden. Arbeidet vil komme til nytte ved utarbeidelse av tiltaksprogram

3. Har dere innspill til forslaget om å inkludere planretningslinjer i vannforvaltningsplanen?

Miljødirektoratet har merket seg at Trøndelag vannregion i gjeldende plan ikke har inkludert regionale planretningslinjer. I planprogrammet vises det til at miljømålene er ufravikelige og skal legges til grunn i all saksbehandling og beslutningstaking, uavhengig av sektormyndighet. Dette er riktig, men det bør likevel ikke være et argument for å utelukke regionale planretningslinjer som verktøy. Planretningslinjer kan bidra til økt forutsigbarhet på tvers av kommunegrenser og redusere konfliktnivået i planprosesser.

For at retningslinjene skal fungere etter hensikten, må de være i samsvar med nasjonale føringer og gjeldende regelverk. De må også tilpasses regionale forhold. Miljødirektoratet oppfordrer derfor alle regioner til å gjennomføre en vurdering og eventuell oppdatering av planretningslinjene i forbindelse med rullering av planene, slik at de forblir relevante, samordnede og effektive i det videre arbeidet.

4. Har dere innspill til den nye organiseringen av vannområdene og VRU?

Miljødirektoratet har merket seg den nye organiseringen, det er positivt at vannregionen viser handlekraft og tar grep når regionen opplevde at tidligere organisering ikke fungerte på en hensiktsmessig måte. Miljødirektoratet som koordinerende følger endringene med interesse og er spent på evaluering av den nye organiseringen.

5. Har dere innspill til forslaget om å inkludere en utredning av konsekvenser for miljø og samfunn (KU) i vannforvaltningsplanen?

For den kommende konsekvensutredningen vil Miljødirektoratet minne om Norges forpliktelser etter [Espoo-konvensjonen om grenseoverskridende miljøvirkninger, og den tilhørende SEA-protokollen](#). Vannforvaltningsplaner omfattes av SEA-protokollen, som innebærer at dersom en plan eller et tiltak kan medføre vesentlige miljøvirkninger i et annet land, skal berørte parter i dette landet kunne medvirke på lik linje med berørte parter i Norge. Miljødirektoratet er nasjonalt kontaktpunkt for saker etter Espoo-konvensjonen og SEA-protokollen, og sørger for dialogen med berørt land. Det er viktig at mulige grenseoverskridende virkninger håndteres som eget tema i konsekvensutredningen, der det er relevant. For å lette høringsprosessen med naboland og mulig behov for oversettelse er det også en stor fordel om dette presenteres i en egen del eller eget kapittel i konsekvensutredningen.

6. Er det tydelig når og hvordan ulike myndigheter kan delta i arbeidet?

Rammeplanen, og tabell med plan for deltagelse og medvirkning legger føringer og rammer for fremdriften.

Av planprogrammet fremgår det at vannregionen vil legge til rette for bred medvirkning fra alle typer aktører i vannregionen, og at det er mulig å påvirke hvordan medvirkningen skal legges opp løpende i planprosessen. Spørsmålet slik det står ovenfor, legger føringer for hvordan prosessen *bør* være, snarere enn å åpne for at den enkelte myndighet kan komme med innspill til hva som ansees som en mest mulig effektiv planprosess ut fra de ressurser og virkemidler den enkelte myndighet besitter. Spørsmålsstillingen burde kanskje vært mer åpen? I den sammenheng viser vi til generelle innspill som er beskrevet i teksten over.

7. Er det tydelig når og hvordan ulike interessenter / organisasjoner kan delta i arbeidet?

Ingen merknad

Innspill til dokumentet hovedutfordringer

Dokumentet hovedutfordringer er i utgangspunktet et dokument som beskriver kunnskapsgrunnlaget. Det vil si, en beskrivelse av de største driverne og påvirkene i regionen og hvilken effekt disse har hatt på vannforekomstenes miljøtilstand. Trøndelag vannregion har valgt å gå litt lengre enn en beskrivelse av kunnskapsgrunnlaget til også å inkludere beskrivelse av mer organisatoriske utfordringer som bla ressursituasjon osv.

Trøndelag har valgt å dele utfordringene for vannmiljøet inn i ulike kategorier. Intensjonen med inndelingen er at den skal være til hjelp for prioriteringer i rulleringen av vannforvaltningsplanene, noe vannregionmyndigheten vil komme tilbake til i samarbeid med AU og VRU. Utfordringene er delt inn i følgende kategorier:

- Utfordringer (påvirkninger) som finnes i mange vannforekomster: urban utvikling herunder avløpsvann, jordbruk, vannkraft, transport, fiskeri og akvakultur, annet eller ukjent,
- Utfordringer med spesielt stor konsekvens: gruveforurensing, arealbruk og endringer, introduserte og uønskede arter
- Utfordringer i vannforekomster eller vassdrag med spesielt stor verdi: det vises til verna vassdrag og nasjonale laksefjorder og nasjonale laksevassdrag.
- Andre utfordringer: ressursituasjonen, kunnskap og kompetanse, Vann-Nett, formidling og kommunikasjon, klimaendringer og klimatilpasning.

Miljødirektoratet deler regionen sin mening om at inndelingen i kategorier er klargjørende, og at dette kan være til hjelp for å synliggjøre behov for prioritering i arbeidet frem mot endelig plan.

For forhold som omhandler kunnskapsgrunnlaget har ikke Miljødirektoratet gjort en detaljert gjennomgang av påvirkninger på alle vannforekomster. Vi har først og fremst sett om det er feil eller mangler i kunnskapsgrunnlaget innenfor de områdene hvor vi har sektoransvar. Vi uttaler oss der vi har kjennskap til påvirkningene og der det har betydning for utfordringene i regionen.

Miljødirektoratet har merknader til følgende kategorier/tema:

Utfordringer (påvirkninger) som finnes i mange vannforekomster

Fiskeri

Fiskeri påvirker vannkvalitet og bunnforhold gjennom plastforurensing og forstyrning av sjøbunnen og oppvirvling av sedimenter. Spesielt bunntråling har en stor påvirkning på bunnhabitater. Miljødirektoratet arbeider med å gjøre en vurdering av å inkludere nye kvalitetselementer for kystvann.

Arbeidet med en helhetlig nasjonal handlingsplan for restaurering av tareskog er allerede i gang hos Havforskningsinstituttet på oppdrag fra Nærings- og Fiskeridepartementet. Når denne er klar, vil det være relevant å se til den i arbeidet med forbedring av vannforekomster hvor det er forringet tareskog.

Utfordringer med spesielt stor konsekvens:

Gruveforurensing

Miljødirektoratet sendte inn forslag til endringer til utkastet til hovedutfordringer, men ser at ikke alt er blitt rettet.

Gruver hjemfalt til staten (første avsnitt under del 5.7.1): Det står fortsatt at Killingdal gruve eies av staten etter hjemfall, men det er ikke riktig.

Til utkastet spilte vi også inn at det ikke bør være tvil om at det er Miljødirektoratet som er forurensningsmyndighet for nedlagte gruver. Dette ser ut til å være endret i siste avsnitt på side 20, men det er beholdt gruver med hjemfall til staten. Dette er ikke riktig; Miljødirektoratet er forurensningsmyndighet for alle nedlagte gruver.

Videre står det i andre setning i samme avsnitt at Miljødirektoratet ikke kan gi pålegg der anlegget ikke har en eier, eller pålegget vurderes som urimelig av mottaker. Dette er kun delvis riktig. Vi foreslår at avsnittet endres slik:

"Myndighetsansvaret for nedlagte gruver ligger hos Miljødirektoratet som forurensningsmyndighet. Prosessen fram til tiltak eller overvåking kan pålegges strekker seg ofte ut i tid, fordi pålegg ikke kan gis før eier av forurensningen er bestemt. I tillegg må eventuelle pålegg følge rimelighetsprinsippet i forurensningsloven § 7 ledd, ved at kostnadene må stå i forhold til miljøgevinsten ved tiltaket. Ettersom tiltak i nedlagte gruver ofte er svært kostnadsdrivende, kan det ikke alltid vurderes som rimelig."

Vi foreslår også å legge til følgende generelle tekst om nedlagte gruver både under utfordringer med særlig stor konsekvens, og under gruvekapittelet under Bottenhavet: "For vannforekomster som er vesentlig påvirket av nedlagte gruver, og det ikke er planlagt tiltak i kommende planperiode, vil Miljødirektoratet vil vurdere vilkårene for mindre strenge miljømål etter vannforskriften § 10. Alternativt vil vi vurdere utsatt frist etter § 9. Dette er i tråd med nasjonale føringer for planperioden."

Vi gjentar også vår presisering om at vi ser det som nyttig at nedlagte gruver løftes såpass tidlig i prosessen, men finner grunn til også å presisere at utfordringene ved nedlagte gruver er komplekse, og at det er viktig å ha realistiske forventninger til hvor mye det er mulig å få gjennomført i løpet av kommende planperiode.

Miljødirektoratet deltar gjerne i et samarbeid med vannregionmyndigheten for å belyse hva som er gjort, hva som planlegges å gjøre, hvor risikoen anses som størst, og sortere ut hvor det er realistisk å gjennomføre tiltak.

Avslutningsvis vil vi påpeke at det selv uten påvirkninger fra de nedlagte gruvene, kan naturlig innhold av metaller gi høye bakgrunnsnivåer som kan påvirke vannforekomstene negativt. Vi stiller også spørsmålstegn ved at påvirkning fra industri ikke er nevnt ytterligere i dokumentet. Flere av vannforekomstene som ikke når miljømålene er registrert med påvirkning av industri. I flere av disse vannforekomstene skyldes manglende måloppnåelse i stor grad også påvirkning fra historisk forurensning i sedimentene, som gjør at utslippsreducerende tiltak har mindre effekt.

Utfordringer i vannforekomster eller vassdrag med spesielt stor verdi

Miljødirektoratet mener det er positivt at vannregionen ønsker å gi forsterket oppmerksomhet om flere naturverdier, ved bla å gi økt oppmerksomhet til ål og elvemusling. Vi foreslår at også edelkreps inkluderes som en art som gis økt oppmerksomhet innenfor vannforskriftsarbeidet.

Europeisk ål er ført som sterkt truet på Norsk rødliste 2021 og kritisk truet på den globale rødlista, og har et stort behov for tiltak som øker overlevelsen innenfor hele utbredelsesområdet.

Barrierevirkninger og dødelighet knyttet til kraftverk anses som en særlig utfordring, med flaskehalser både ved oppvandring til oppvekstområder i vassdrag, og ved nedvandring av kjønnsmoden ål.

Elvemusling er rødlistet som sårbar og er en ansvarsart for Norge. Den er følsom for en rekke påvirkninger som forurensning, forurensning, endret vannføring og fysiske inngrep. Det er utarbeidet en nasjonal handlingsplan for arten ([M-1107, 2018](#)). Målet for forvaltningen er at alle nåværende populasjoner skal opprettholdes og sikres en tilfredsstillende rekruttering, og at alle vassdrag med elvemusling skal ha minst god økologisk tilstand. Elvemusling benyttes også som terskelindikator ved klassifisering av miljøtilstand i elver.

Edelkreps er rødlistet som sterkt truet. Den er følsom for påvirkninger som forurensning, forurensning og eutrofiering, men den største trusselen er introduksjonen av den fremmede signalkrepsen, som er bærer av eggsporesoppen *Aphanomyces astaci*, som fører til krepsepest og død hos edelkrepsen. Edelkreps benyttes også som terskelindikator ved klassifisering av miljøtilstand i elver og innsjøer. Økt oppmerksomhet på de ovennevnte bestandene og artene kan med fordel ses i forbindelse med den forsterkede innsatsen på vassdragsrestaurering som følger av nasjonal strategi og regionale prioriteringer for restaurering av vassdrag.

Miljødirektoratet vil også oppfordre til å fortsatt prioritere tiltak i sjøørretbekker, noe det er gode erfaringer med i flere vannregioner i inneværende planperiode. Større elver får vanligvis en del oppmerksomhet, mens mange av de mindre ofte faller utenfor, og blir utsatt for inngrep, utslipp etc. Disse kan samlet ha stor betydning for sjøørretmengdene i fjordene.

Andre utfordringer

Kap 5.12: I teksten vises det til at det i tillegg til hovedutfordringene for vannmiljøet i Trøndelag, finnes drivkrefter og ressursforhold som har stor betydning for gjennomføringen av vannforvaltningsplanen. Problemområder som trekkes frem er: ressursituasjonen, kunnskap og kompetanse, Vann-Nett, formidling og kommunikasjon, klimaendringer, klimatilpasning.

Det er positivt at vannregionen setter søkelyset på hva som vanskeliggjør måloppnåelse, Trøndelag vannregion har gjort en jobb med å konkretisere de ulike problemområdene, noe som er viktig for å få adressert utfordringene til rette myndighet slik at målrettede tiltak kan iverksettes.

Miljødirektoratet har merknader til følgende punkter:

Tilbakemelding hovedutfordringer punkt 5.12.3 Vann-Nett

I dag er det ansatt en person som jobber fulltid med drift, utvikling, brukerstøtte og opplæring i Vann-Nett. I tillegg er det opprettet et produktteam bestående av blant annet produkteiere fra Miljødirektoratet, utviklere og en UX-designer, som kontinuerlig jobber med forbedring av løsningen. I driften og utviklingen av løsningen er hovedmålet å møte brukernes behov. I arbeidet med dette er det også opprettet et brukerpanel bestående av representanter fra Statsforvalteren og vannområdekoordinatorer som tester løsningen og gir innspill.

Det er kjent at inndeling i vannforekomster er et komplisert tema hvor mange hensyn må tas. Det er ikke aktuelt i dag å dele ut rettigheter til å redigere vannforekomstgeometri, men det er mulig å sende inn innspill til endringer. Alle forslag blir behandlet, og ny inndeling blir gjort dersom det er i tråd med veiledere og anses som hensiktsmessig.

Det kan nevnes at det gjøres et arbeid med å rydde opp i påvirkninger, både hvordan det ser ut i filter og rapport, men også hvordan det registreres. Det blir færre påvirkninger og nivåer, mer intuitive grupperinger av påvirkninger, og veiledning for å sikre riktig registrering. Det vil også bli gjort mye arbeid for å forenkle registrering og oppdatering av tiltak i Vann-Nett mot høsten.

Ellers kan det nevnes at alt av saksbehandling i Vann-Nett-systemet til høsten vil foregå i "nye" Vann-Nett, hvor brukervennligheten er løftet betydelig sammenlignet med gamle Saksbehandler. Da vil alt av informasjon og redigering befinne seg i én løsning. Denne løsningen vil utvikles kontinuerlig for å sørge for høyere kvalitet på dataen, samt effektiv og enkel registrering av informasjon. Sporbarhet er også et fokusområde, og det jobbes med å få på plass en endringslogg og etter hvert et varslingsystem over endringer. Det vil også komme tilbud om opplæring og kurs i Vann-Nett og tilhørende tema til høsten 2025.

5.12.4 Formidling og kommunikasjon

Vannregionen peker særlig på utfordringer knyttet til at de regionale vannforvaltningsplanene oppleves som tunge og komplekse. Planene er i liten grad tilpasset høringsinstanser utenfor forvaltnings- og fagmiljøene.

Dette er en utfordring som også ble identifisert i evalueringen av plandokumentene fra forrige planperiode. Det pågår nå et arbeid med å forenkle malene, med mål om å gjøre hovedinnholdet i selve planen mer tilgjengelig, samtidig som mer fagspesifikt innhold legges i vedleggene. Samtidig må dokumentene fortsatt oppfylle kravene til plan og prosess etter plan- og bygningsloven, samt kravene i vannforskriften vedlegg VII. Utfordringen ligger i å tilpasse en relativt kompleks og faglig tung forskrift, rettet mot myndigheter, til et plansystem som i større grad er rettet mot allmennheten.

Vannregionmyndighetene er invitert til å delta i arbeidet med å utforme de nye malene. Vi vil derfor oppfordre Trøndelag vannregion til å ta en aktiv rolle i dette arbeidet.

5.12.6 Klimatilpasning

Hensynet til klimatilpasning er godt ivaretatt i planprogrammet. Det vises både til SPR for klimatilpasning og verdien av naturbaserte løsninger, og at naturbaserte løsninger skal brukes der det er mulig. Vi gjør likevel oppmerksom på at det er vist til gammel utgave av SPR for klimatilpasning. Vi ber derfor om at alle endrer dette til gjeldende SPR: [Statlige planretningslinjer for klima og energi](#)

Hovedutfordringer for Bottenhavet (norsk del)

For Bottenhavet trekkes følgende utfordringer frem: Gruver, vannkraft og fremmede arter. Miljødirektoratet har følgende merknad:

Vannkraft: Tunnsjøen er ikke en del av Bottenhavet vannregion, men hører til Trøndelag vannregion. Miljødirektoratet har ingen flere merknader utover dette.

Oppsummering

Miljødirektoratet har i denne høringsuttalelsen lagt vekt på å besvare spørsmål, stilt i planprogrammet. I dokumentet *Hovedutfordringer* har vi særlig kommentert eventuelle feil og mangler i kunnskapsgrunnlaget.

Vannregionmyndigheten (VRM) har en sentral rolle for å styrke samordningen mellom sektorer og forvaltningsnivåer. Sammen med vannområdekoordinatorene (VOK) bidrar VRM til å løfte fram lokal kunnskap og sikre at lokale innspill vurderes av relevante sektormyndigheter. Dette er avgjørende for å sikre riktige prioriteringer og tiltak.

Miljødirektoratet ser frem til videre samarbeid for å sikre en helhetlig og bærekraftig vannforvaltning. Vi ønsker lykke til med de kommende planprosessene.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Hege Sangolt
fung. seksjonsleder

Lise Risstad
seniorrådgiver